

HVEM BRYR SEG?

En rapport om menns holdninger til vold mot kvinner

Innholdsfortegnelse

Forord: Menn kan stoppe vold mot kvinner.....	4
1. Sammenheng av undersøkelsen	5
Menn er opptatt av vold mot kvinner	5
Vold mot kvinner preger menns liv.....	5
Menn ansvarliggjør kvinner	5
Menns holdninger til vold avhenger av alder.....	5
Menn vil gjerne stoppe volden	6
2. Resultater av undersøkelsen	7
Metode.....	7
2.1. Menn er opptatt av vold mot kvinner	8
Tabell 1.....	9
Tabell 2.....	9
Tabell 3.....	10
Tabell 4.....	10
2.2. Vold mot kvinner preger menns liv.....	11
Tabell 5.....	12
Tabell 6.....	12
Tabell 7.....	13
Tabell 8.....	13
Tabell 9.....	14
2.3. Menn ansvarliggjør kvinner for overgrep	15
Tabell 10.....	16
Tabell 11.....	16
Tabell 12.....	17
Tabell 13.....	17
2.4. Menns holdninger til vold avhenger av alder.....	18
Tabell 14.....	19
Tabell 15.....	19
Tabell 16.....	20
Tabell 17.....	20
2.5. Menn vil gjerne stoppe volden	21
Tabell 18.....	22
Tabell 19.....	22
3. Anbefalinger.....	23
Amnesty International Norge og Reform oppfordrer statsminister Stoltenberg og regjeringen.....	23
Amnesty International Norge og Reform oppfordrer gutter og menn.....	23
Vedlegg 1 - spørreskjema.....	25

Forord: Menn kan stoppe vold mot kvinner

Amnesty International Norge og Reform - ressursenter for menn har i samarbeid med TNS Gallup gjennomført en kartlegging av menns erfaringer med og holdninger til vold mot kvinner. Formålet med denne undersøkelsen er å skape debatt om mansrollen og menns holdninger, og å engasjere og mobilisere menn mot vold mot kvinner.

Resultatene fra denne undersøkelsen gir både grunn til optimisme og grunn til bekymring. Optimisme, fordi menn gir uttrykk for at de er opptatt av vold mot kvinner som et samfunnsproblem, og gjerne vil bidra til å stoppe volden. Bekymring, fordi menn samtidig gir uttrykk for at de ansvarliggjør kvinner helt eller delvis for vold og seksuelle overgrep.

Menns vold mot kvinner er et omfattende menneskerettighetsproblem, også i Norge. Ifølge tall fra Levekårsundersøkelsen blir omlag 20.000 kvinner i Norge årlig utsatt for vold i nære relasjoner. Krisesentersekretariatet anslår at det hvert år er mellom 8.000 og 9.000 kvinner som blir utsatt for voldtekt.

Det er ikke mulig å stanse menns vold mot kvinner før menn selv engasjerer seg aktivt mot denne volden. Vold mot kvinner er ikke noen "kvinnesak", like lite som det er et privat anliggende. Vold mot kvinner er et omfattende samfunnsproblem og en krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter som angår alle.

Det må tenkes nytt, og det må handles. Både samfunnet som helhet og den enkelte mann må ta vold mot kvinner på alvor for at det skal være mulig å forebygge og stanse den.

Amnesty International Norge og Reform etterlyser sterkere innsats fra norske myndigheter. Det må i løpet av 2007 etableres en landsdekkende informasjonstelefon der mennesker som opplever eller er vitne til vold i nære relasjoner kan henvende seg for å få informasjon og hjelp. Regjeringen må gjennomføre sitt løfte om å etablere et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud for voldsutøvere, og opprette flere hjelpetiltak allerede i 2007. Innen august 2008 må det utarbeides et nasjonalt undervisningsopplegg for ungdomsskoleelever med fokus på konflikter og vold i nære relasjoner.

Amnesty International Norge og Reform appellerer også til gutter og menn. Menn må ta ansvar. Holdninger går i arv. Bare menn kan stoppe vold mot kvinner.

Oslo, 25. april 2007

John Peder Egenæs
Generalsekretær
Amnesty International Norge

Per Kristian Dotterud
Daglig leder
Reform – ressursenter for menn

1. Sammendrag av undersøkelsen

Menn er opptatt av vold mot kvinner

Fire av ti menn oppfatter vold mot kvinner som et samfunnsproblem i Norge.

- Hver tredje mann mener vold mot kvinner angår ham som mann.
- Én av ti menn mener vold mot kvinner er et privat anliggende.
- Menn snakker om vold mot kvinner med venner, kollegaer, familien.
- 15 prosent har aldri snakket med noen om vold mot kvinner

Vold mot kvinner preger menns liv

Fire av ti menn kjenner til en mann i sin omgangskrets eller sitt nærmiljø som har utøvet vold mot en kvinne.

- I ni av ti tilfeller var kvinnen mannens partner.
- Volden var i all hovedsak fysisk (79 prosent). I 45 prosent av tilfellene var volden både fysisk og psykisk.
- Av de 42 prosent som sier de kjenner til en mann som har utøvet vold, oppgir 14 prosent at de selv var tilstede ved siste voldshendelse.
- Én prosent av mennene oppgir selv å ha utøvd vold mot en kvinne.

Menn ansvarliggjør kvinner

Tre av fire menn mener at menns vold mot en kvinnelig partner aldri kan rettfærdiggjøres. Likevel legger mange menn hele eller deler av ansvaret for å bli utsatt for overgrep på kvinner.

- Annenhver mann mener en kvinne er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun flørter åpenlyst.
- Tre av ti menn mener en kvinne er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun er beruset eller kler seg sexy.
- Hver femte mann mener en kvinne er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun er kjent for å ha hatt flere partnere.
- I tillegg mener fire av ti menn at en kvinne i svært stor eller stor grad er ansvarlig for å bli utsatt for vold fra en partner dersom hun ikke bryter ut av et voldelig forhold.

Menns holdninger til vold avhenger av alder

Yngre menn opplever vold mot kvinner i mindre grad som et samfunnsproblem, og snakker mindre om det.

- Mens 50 prosent av den eldste aldersgruppen (45-60 år) definerer vold mot kvinner som et samfunnsproblem, gjør bare 23 prosent av den yngste aldersgruppen (18-29 år) tilsvarende.
- Yngre menn synes å være mindre opptatt av vold mot kvinner enn eldre. Mens 87 prosent av menn i alderen 45-60 år har diskutert temaet med en eller flere i sin omgangskrets, gjelder dette 50 prosent i alderen 18-29 år.

- Mens 73 prosent av den eldste aldersgruppen definerer å begrense muligheten for sosial omgang som en form for vold, gjør bare 50 prosent av den yngste aldersgruppen tilsvarende.
- Menn i alderen 30-44 år mener i mindre grad at kvinner selv er ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep sammenlignet med menn som er både yngre og eldre.

Menn vil gjerne stoppe volden

Menn gir uttrykk for at de gjerne vil gripe inn for å stoppe volden. Likevel forholder hver fjerde mann seg passiv når han får vite om en kvinne som utsettes for vold.

- To av tre menn uttrykker at de ville ha grepet inn for å stoppe en voldshandling.
- Omtrent hver tredje mann sier han ville ha snakket med voldsutøveren i etterkant.
- Bare to prosent av mennene sier de ikke ville ha foretatt seg noe hvis de var vitne til en voldsepisode.
- Når menn får kjennskap til at en kvinne i nærmiljøet er utsatt for vold viser det seg at det er langt færre som griper direkte inn eller som snakker med de involverte.
- Nesten hver fjerde mann foretar seg ingenting når han får kjennskap til at en kvinne i nærmiljøet er utsatt for vold.

2. Resultater av undersøkelsen

Metode

Spørreundersøkelsen ble gjennomført som en web-basert undersøkelse av TNS Gallup i uke 6 og 7 i 2007.

GallupPanelet, en database med ca. 30.000 personer som har sagt seg villig til å delta i undersøkelser i regi av TNS Gallup, ble benyttet ved rekruttering til undersøkelsen.

Svarprosenten for denne undersøkelsen var på 67 prosent.

Målgruppen for undersøkelsen var et landsrepresentativt utvalg av menn i alderen 18 - 60 år.

Demografiske kjennetegn ved respondenten som alder, bosted, sivilstand, utdanning, inntekt var innhentet på forhånd.

Totalt deltok 505 menn i undersøkelsen. Resultatene er vektet på alder og geografi i henhold til offisiell statistikk.

Respondenten besvarte spørsmålene ved hjelp å fylle ut et elektronisk spørreskjema. Dette ble sett på som svært viktig for å få mest mulig korrekte svar når temaet er såpass sensitivt og personlig.

2.1. **Menn er opptatt av vold mot kvinner**

Fire av ti menn oppfatter vold mot kvinner som et samfunnsproblem i Norge.

- Hver tredje mann mener at vold mot kvinner angår ham som mann.
- Én av ti menn mener vold mot kvinner er et privat anliggende.
- Menn snakker om vold mot kvinner med venner, kollegaer, familien.
- 15 prosent har aldri snakket med noen om vold mot kvinner

Samfunnsproblem

Totalt oppfatter nærmere fire av ti menn at vold mot kvinner i svært stor eller stor grad er et samfunnsproblem i Norge (*tabell 1*). Andelen som oppfatter det slik øker med alderen. Mens 51 prosent av den eldste aldersgruppen (45-60 år) oppfatter vold mot kvinner i svært stor eller stor grad som et samfunnsproblem, gjør 23 prosent av den yngste alderskategorien (18-29 år) det samme.

Vold angår menn

Menn opplever i svært stor eller stor grad vold mot kvinner som et generelt problem fremfor et problem som angår dem personlig (*tabell 2*). Seks av ti menn opplever at vold mot kvinner i svært stor eller stor grad angår dem som menneske. Hver tredje mann mener det angår dem som mann. 14 prosent mener vold mot kvinner angår dem personlig.

Egen erfaring

Det er en klar sammenheng mellom menns opplevelse av at vold mot kvinner er noe som angår dem personlig og egen erfaring med vold mot kvinner. En høy andel av menn som kjenner til eller har hørt om menn i omgangskretsen som har utøvet vold mot en kvinne, uttrykker også at vold mot kvinner er et problem som angår dem personlig i svært stor eller stor grad.

Vold som privat og offentlig anliggende

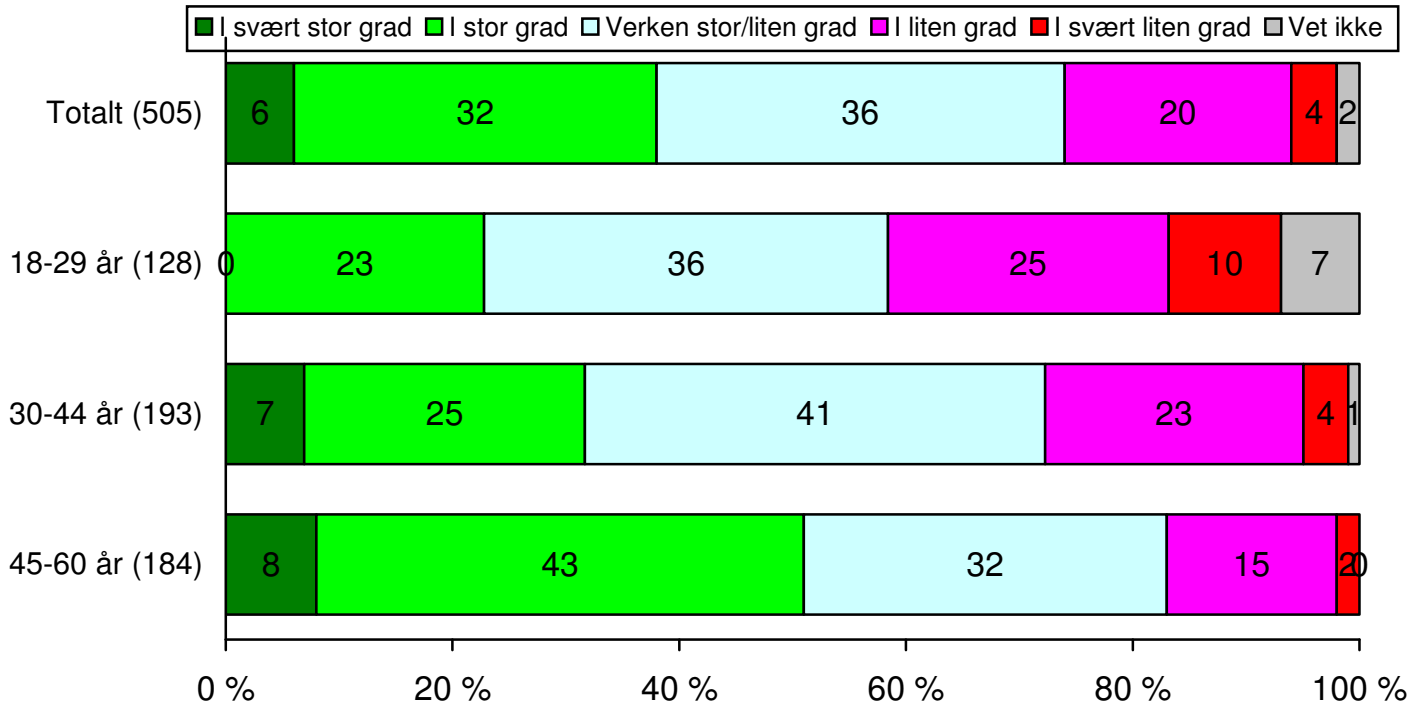
To av tre menn oppfatter vold mot kvinner i et parforhold like mye som et privat som et offentlig anliggende, mens én av ti oppfatter vold mot kvinner først og fremst som noe som hører privatlivet til (*tabell 3*). Svarmønsteret påvirkes av alder. Mens 7 prosent menn i alderen 45-60 år mener vold mot kvinner i parforhold først og fremst er en privatsak, er andelen 21 prosent i aldersgruppen 18-29 år.

Eldre menn diskuterer volden mest

De fleste menn har en eller flere ganger diskutert vold mot kvinner med andre. De fleste har diskutert temaet flere ganger (*tabell 4*). Totalt har 15 prosent av mennene i utvalget aldri diskutert vold mot kvinner. Alder har betydning for om menn diskuterer vold mot kvinner med andre. Mens 87 prosent menn i alderen 45-60 har diskutert kvinnevold med en eller flere i omgangskretsen, gjelder dette 50 prosent menn i alderen 18-29 år.

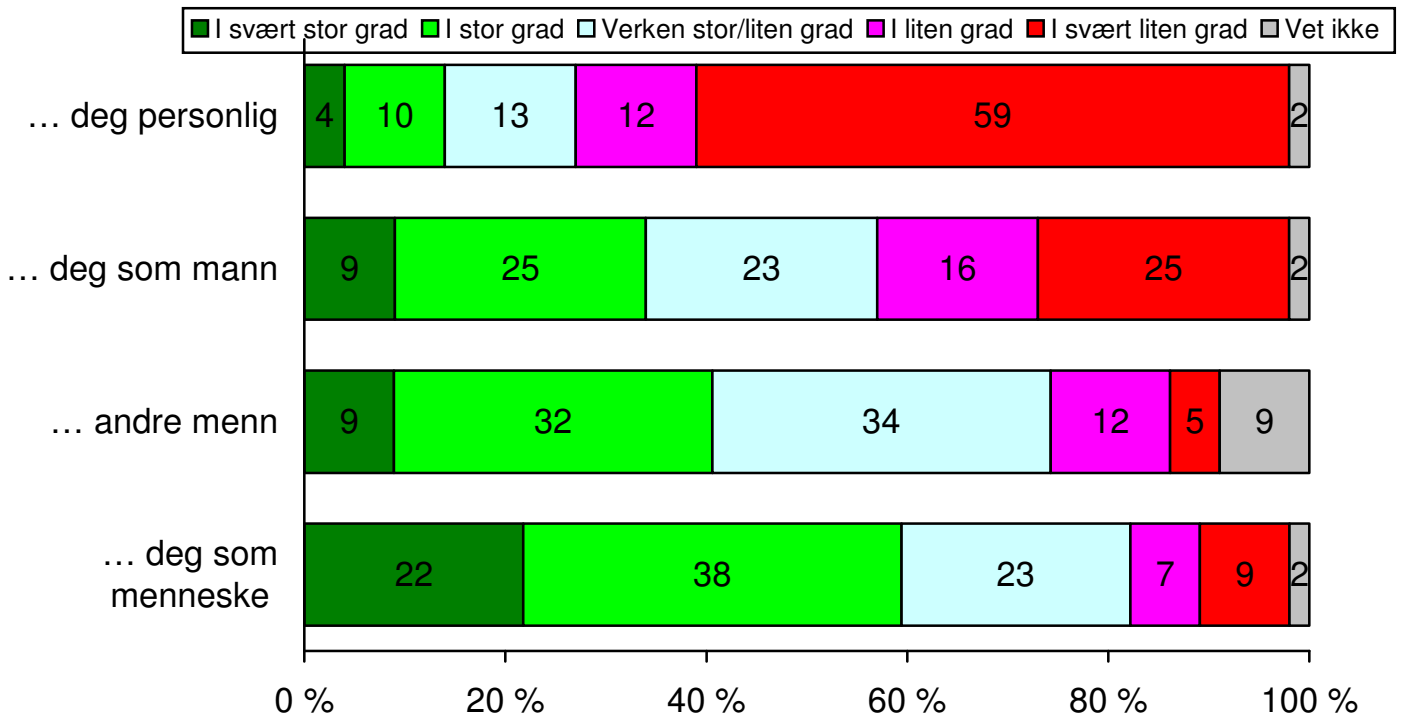
Tabell 1:

I hvilken grad oppfatter du at vold mot kvinner er et samfunnsproblem i Norge?

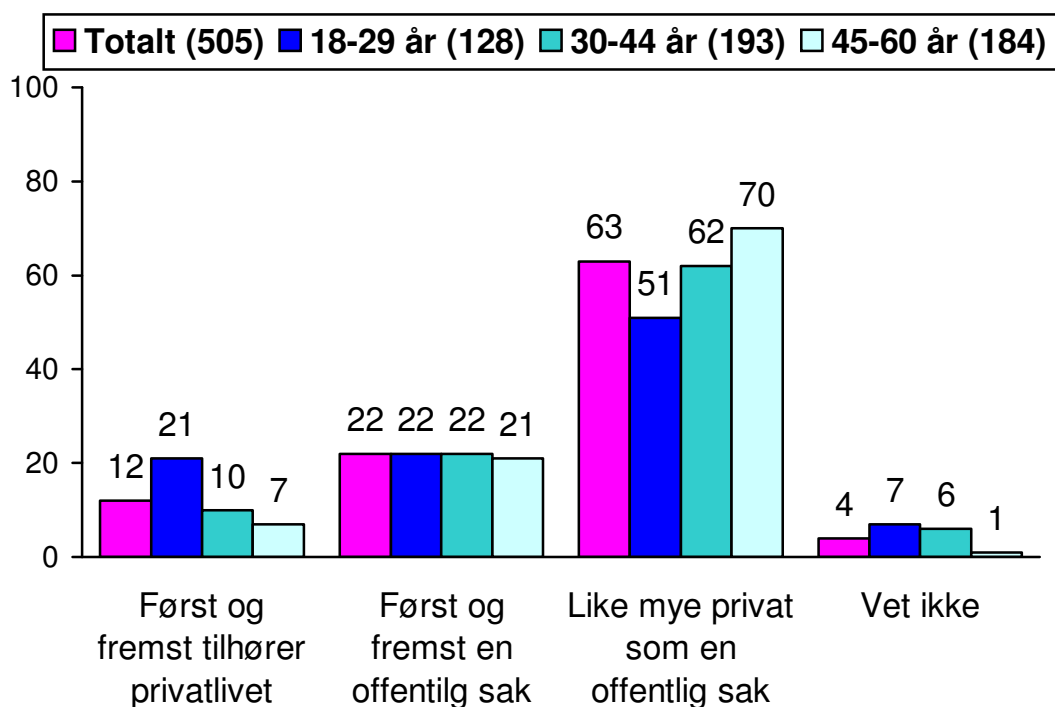
Tabell 2:

I hvilken grad vil du si at vold mot kvinner er et problem som angår...

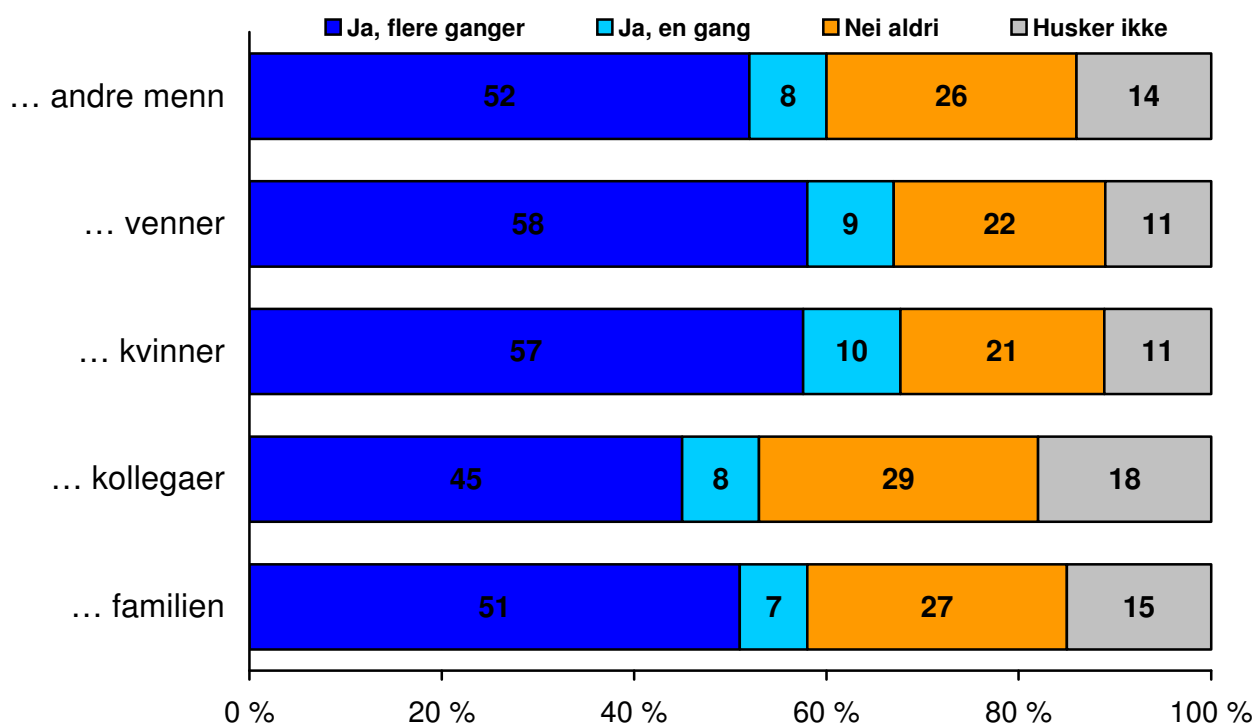
Tabell 3:

Oppfatter du at vold mot kvinner i et parforhold (ekteskap, kjæresteforhold, samboerforhold) først og fremst er en privat sak, eller er det en offentlig sak?

Tabell 4:

Har du noen gang diskutert vold mot kvinner med ...

2.2. Vold mot kvinner preger menns liv

Fire av ti menn kjenner til en mann i sin omgangskrets eller sitt nærmiljø som har utøvet vold mot en kvinne.

- I ni av ti tilfeller var kvinnen mannens partner eller kone.
- Volden var i all hovedsak fysisk (79 prosent). I 45 prosent av tilfellene var volden både fysisk og psykisk.
- Av de 42 prosent som sier de kjenner til en mann som hadde utøvet vold, oppga 14 prosent at de selv hadde vært tilstede ved siste voldshendelse.
- Én prosent av mennene oppgir selv å ha utøvd vold mot en kvinne.

Menn vet om volden

Fire av ti menn svarer bekreftende på spørsmålet om de kjenner til menn i sin omgangskrets eller sitt nærmiljø som har utøvet vold mot en kvinne (*tabell 5*). Ikke overraskende øker denne andelen med alder. Hver tredje mann i alderen 18-29 år svarer bekreftende på spørsmålet om de kjenner til en mann i omgangskretsen sin eller nærmiljøet sitt som har utøvet vold mot en kvinne, mens halvparten av menn i alderen 45-60 år gjør tilsvarende.

Fysisk og psykisk vold mot partner

I 79 prosent av tilfellene er volden fysisk, i 61 prosent er det snakk om psykisk vold (*tabell 6*). Det er en stor grad av overlapp mellom fysisk og psykisk vold. I 45 prosent av tilfellene er volden både fysisk og psykisk.

Menn som kjenner til en mann som har utøvet vold mot en kvinne i sin omgangskrets eller sitt nærmiljø forteller med utgangspunkt i siste voldsepisode at det i ni av ti tilfeller er snakk om vold mot en kvinnelig partner (*tabell 7*).

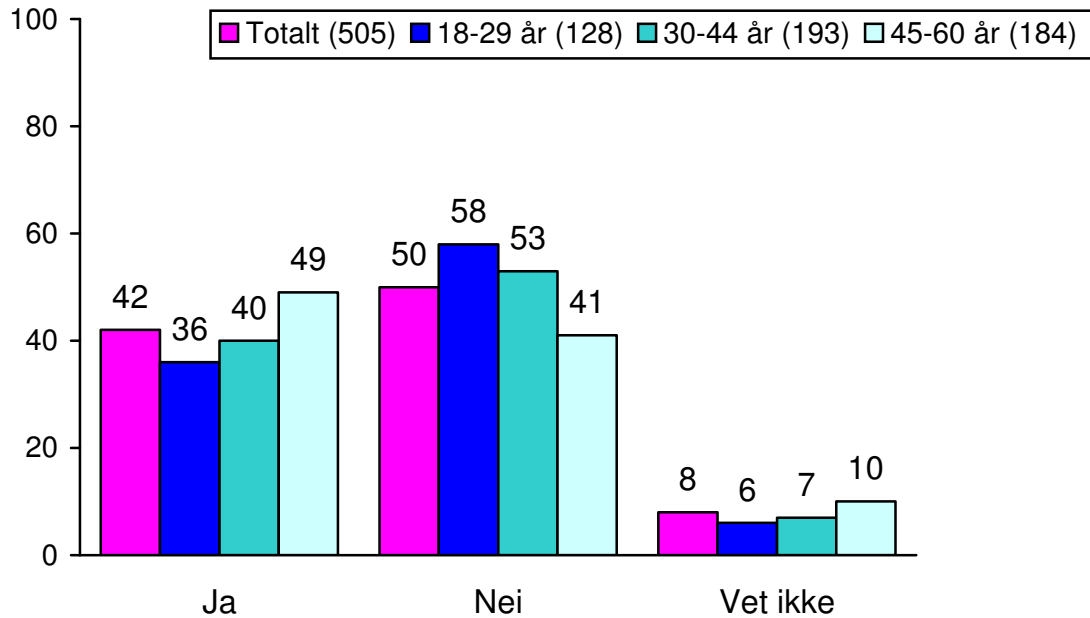
Bekjentskap eller nær familie

Av de 42 prosent som sier de kjenner til en mann som har utøvet vold svarer halvparten at voldsutøveren tilhører bekjentskapskretsen, mens 31 prosent oppgir at voldsutøveren tilhører nærmeste familie eller omgangskrets (*tabell 8*). I én prosent av tilfellene oppgir mannen at det var han selv som utøvde vold mot kvinnen.

Måten mannen har fått kjennskap til volden påvirkes av hvor nær relasjon mannen har til overgriperen (*tabell 9*). Når relasjonen er fjernere får mannen ofte vite om voldsutøvelsen gjennom andre. Når voldsutøveren tilhører mannens nærmeste familie eller omgangskrets har mannen ofte selv vært vitne til voldsutøvelsen. Av de 42 prosent som sier de kjenner til en mann som har utøvet vold mot en kvinne, oppgir 14 prosent å ha vært tilstede ved siste voldsepisode. Når volden skjer i mannens nærmeste familie eller vennskapskrets, oppgir 27 prosent å ha vært tilstede ved siste hendelse.

Tabell 5:

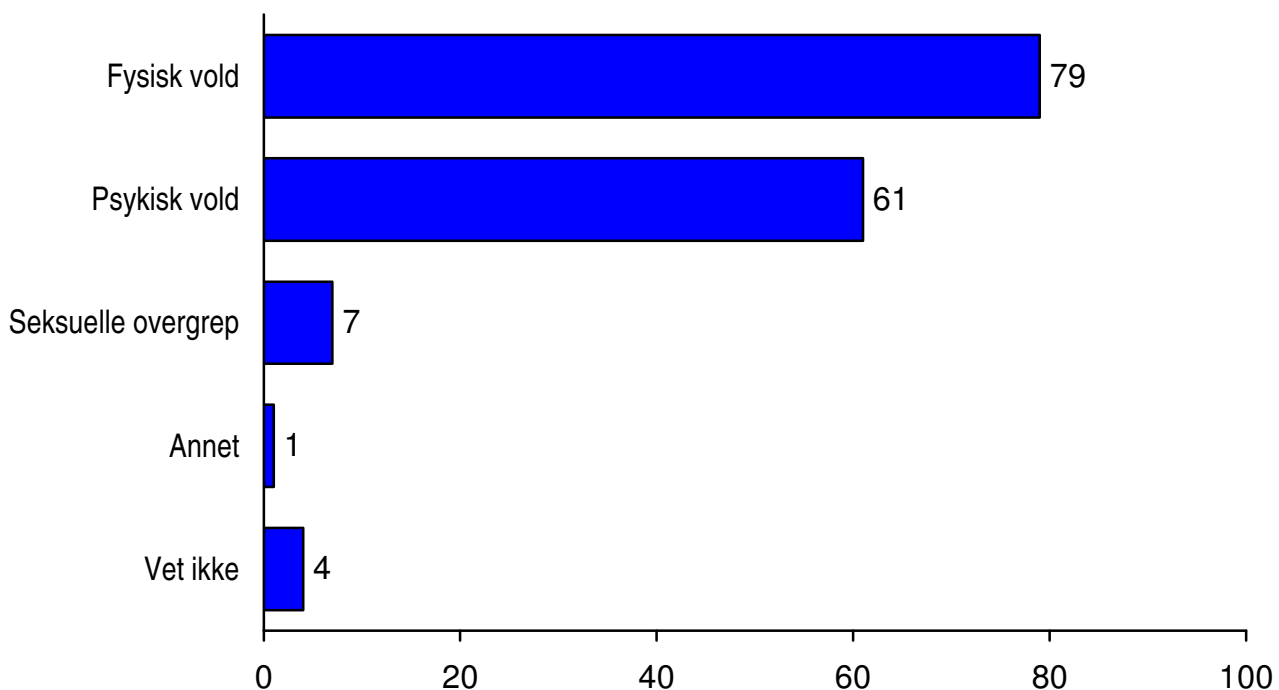
Kjenner du til eller har du hørt om en mann/menn i din omgangskrets eller i ditt nærmiljø som har utøvet vold mot en kvinne?

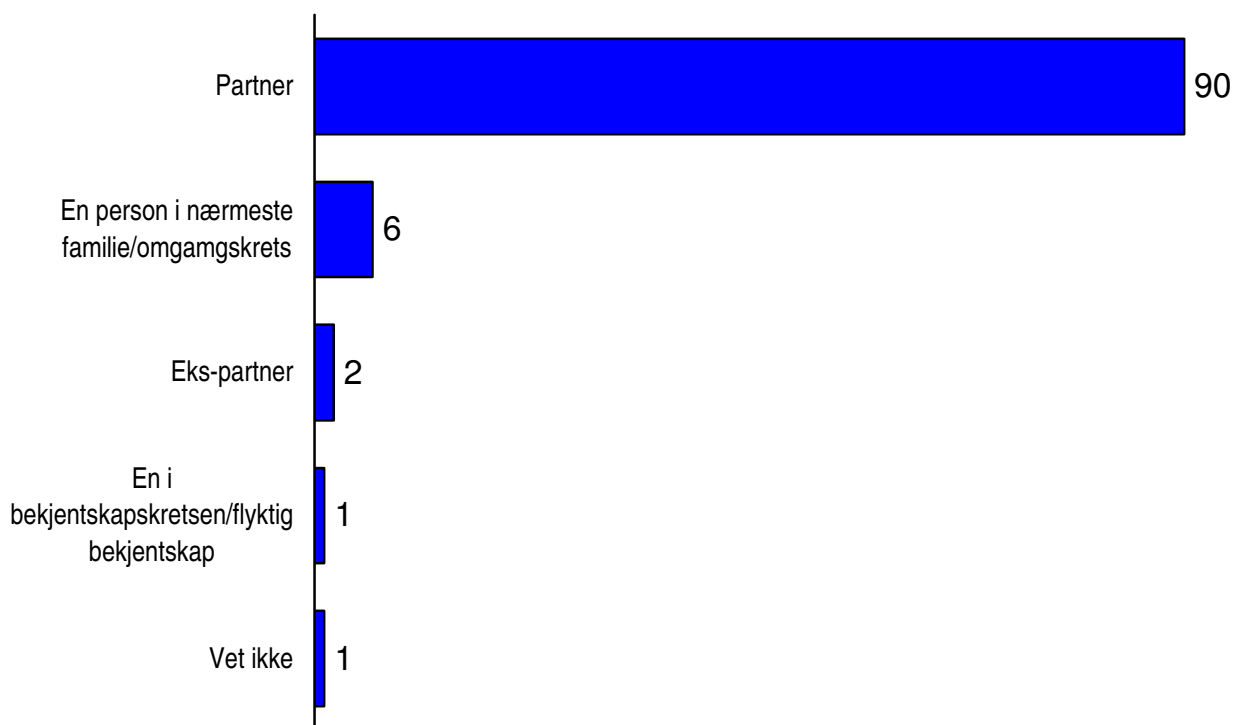
Tabell 6:

Hvilken form for vold var dette?

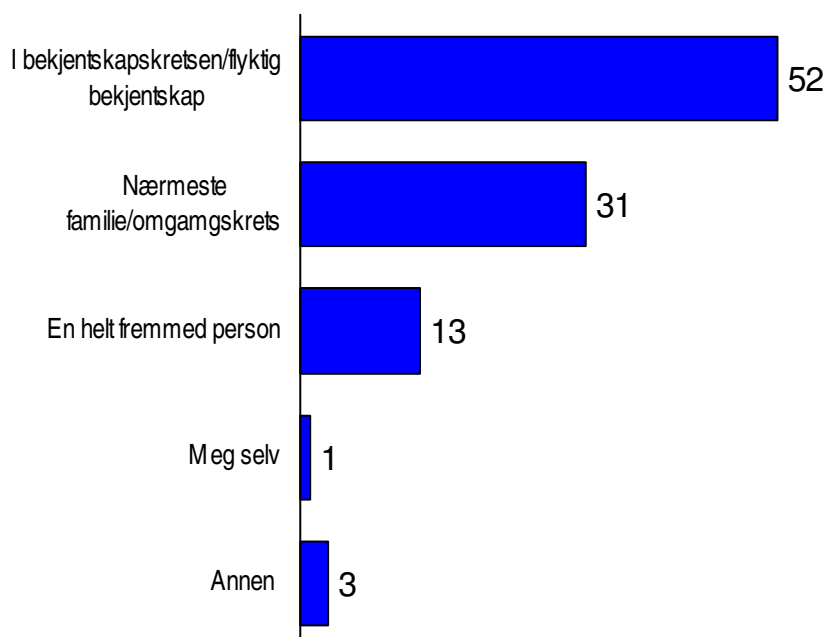
Respondenten ble her bedt om å ta utgangspunkt i det siste tilfellet de kjente til. Flere svar mulig.

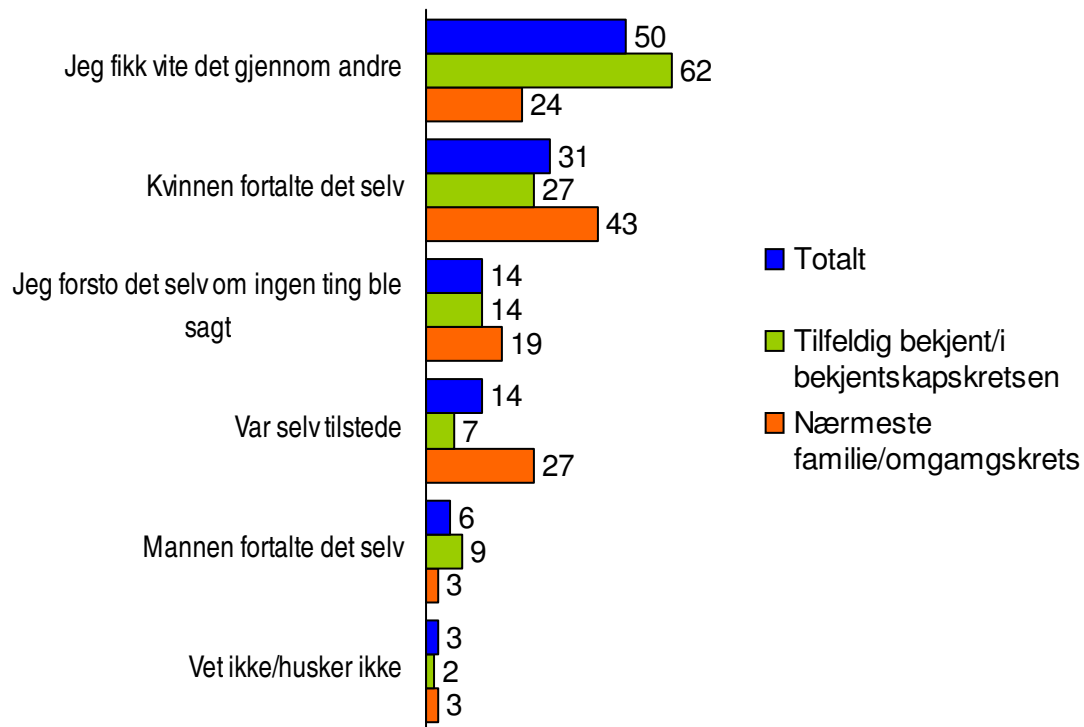
Tabell 7:
Hvilket forhold hadde kvinnen til denne mannen?

Tabell 8:
Hvilket forhold hadde du personlig til denne mannen?

Tabell 9:
Hvordan fikk du kjennskap til dette?

2.3. Menn ansvarliggjør kvinner for overgrep

Tre av fire menn mener at menns vold mot en partner aldri kan rettferdiggjøres. Likevel legger mange menn hele eller deler av ansvaret for å bli utsatt for seksuelle overgrep på kvinner, og gir kvinner ansvar for å bli utsatt for vold dersom hun ikke bryter ut av et voldelig parforhold.

- Annenhver mann mener en kvinne er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun flørter åpenlyst.
- Tre av ti menn mener en kvinne er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun er beruset eller kler seg sexy.
- Hver femte mann mener en kvinne er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun er kjent for å ha hatt flere partnere.
- I tillegg mener fire av ti menn at en kvinne i svært stor eller stor grad er ansvarlig for å bli utsatt for vold fra en partner dersom hun ikke bryter ut av et voldelig forhold.

Vold kan ikke rettferdiggjøres

I undersøkelsen ble det stilt spørsmål for å kartlegge hvordan menn definerer vold mot kvinner i et parforhold (*tabell 10*). Nesten alle menn (97 prosent) definerer slag med gjenstand og slag med knyttet neve som vold, og nær 90 prosent definerer tvungen sex som vold. Selv om et flertall av menn mener at også ulike former for økonomisk og sosial kontroll kan defineres som vold er oppfatningen her ikke like entydig.

Tre av fire menn mener at menns bruk av vold mot en kvinnelig partner aldri kan rettferdiggjøres (*tabell 11*). De fleste som mener bruk av vold kan rettferdiggjøres viser til situasjoner der kvinnen selv bruker vold, og der bruk av vold kan forstås som selvforsvar.

Kvinner gis ansvar for overgrep

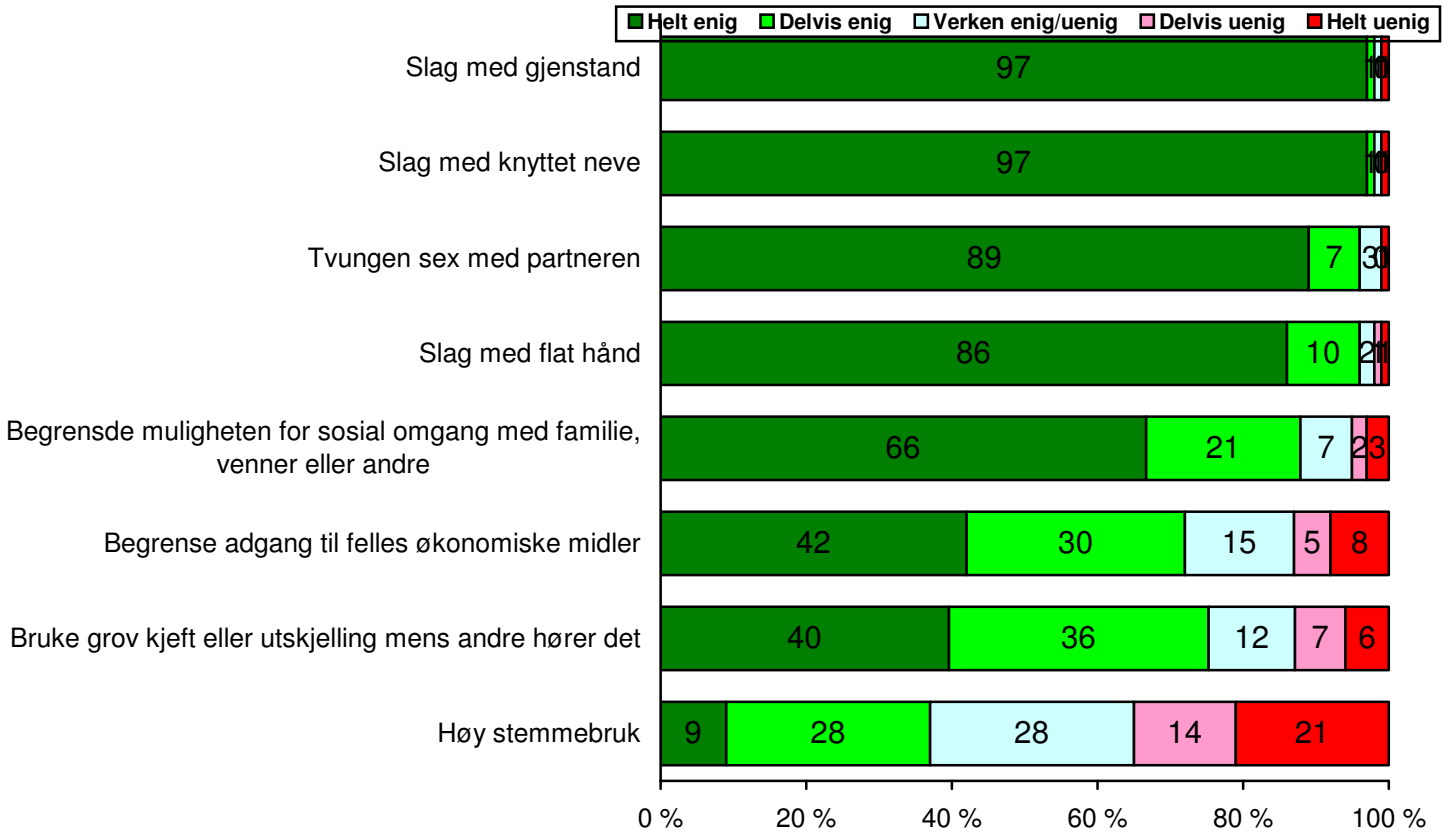
Likevel legger mange menn hele eller deler av ansvaret for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep på kvinnen selv (*tabell 12*). Spørsmålene som ble stilt i undersøkelsen omhandlet blant annet situasjoner der kvinner kan miste oversikt eller kontroll, slik at hun kan være mer sårbar for å bli utsatt for overgrep. På spørsmål om en kvinne selv er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun er beruset, svarer 29 prosent bekreftende. Når kvinnen går alene på øde strekninger mener 24 prosent at hun er helt eller delvis ansvarlig om hun blir utsatt for seksuelle overgrep.

Andre spørsmål er imidlertid ikke relevante i forhold en vurdering av kvinnens sårbarhet og utsatthet, men omhandlet kvinnens partnervalg og livsstil. På spørsmålet om kvinnen selv er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun er kjent for å ha hatt mange partnere svarer 18 prosent bekreftende. Når kvinnen flørter åpenlyst mener nesten halvparten av mennene i undersøkelsen at hun selv er helt eller delvis ansvarlig dersom hun blir utsatt for seksuelle overgrep.

Flertallet av menn (61 prosent) ansvarliggjør i større eller mindre grad kvinner for å bli utsatt for vold dersom hun ikke bryter ut av et voldelig parforhold (*tabell 13*). Fire av ti mener at en kvinne i svært stor eller stor grad er ansvarlig for å bli utsatt for vold fra en partner dersom hun ikke bryter ut av forholdet. 17 prosent mener kvinnen er helt uten ansvar.

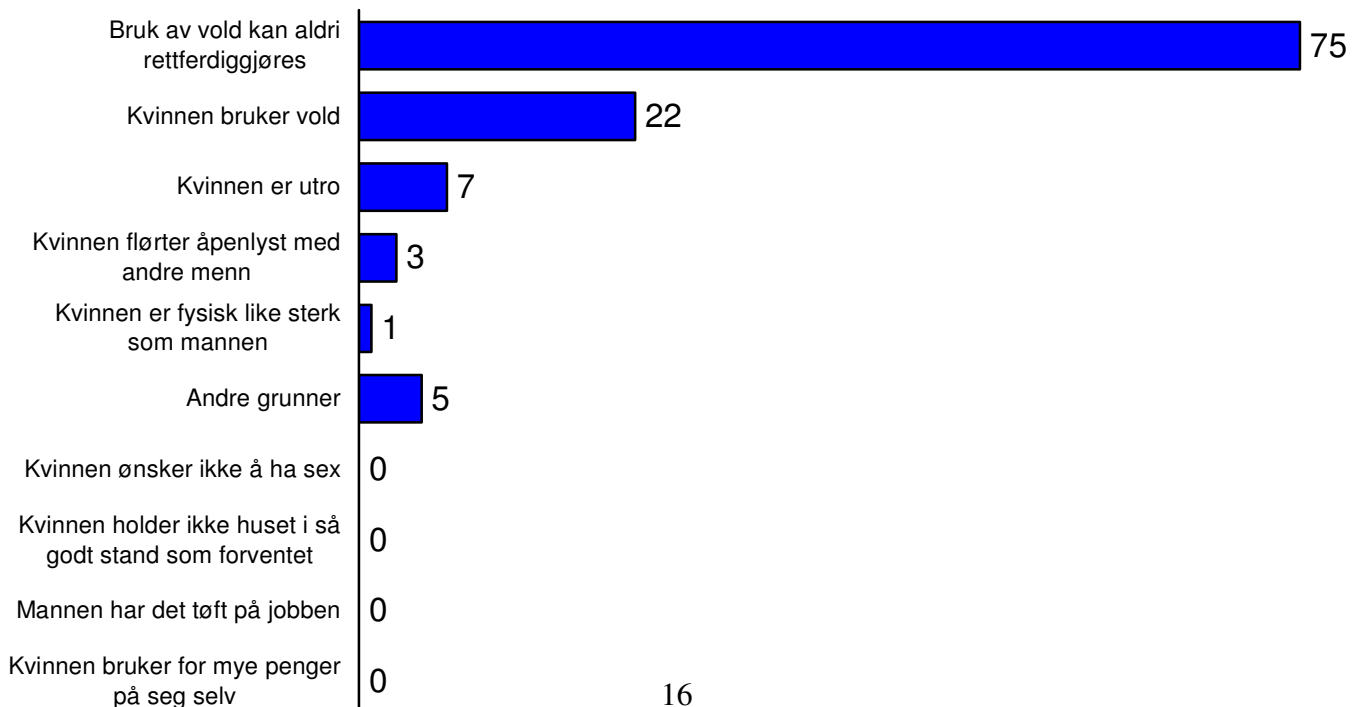
Tabell 10:

Nedenfor har vi satt opp ulike situasjoner som kan oppstå i et parforhold (ekteskap/samboerforhold/kjæresteforhold). Vi ber deg oppgi i hvilken grad du mener følgende eksempler kan defineres som vold mot kvinnen.

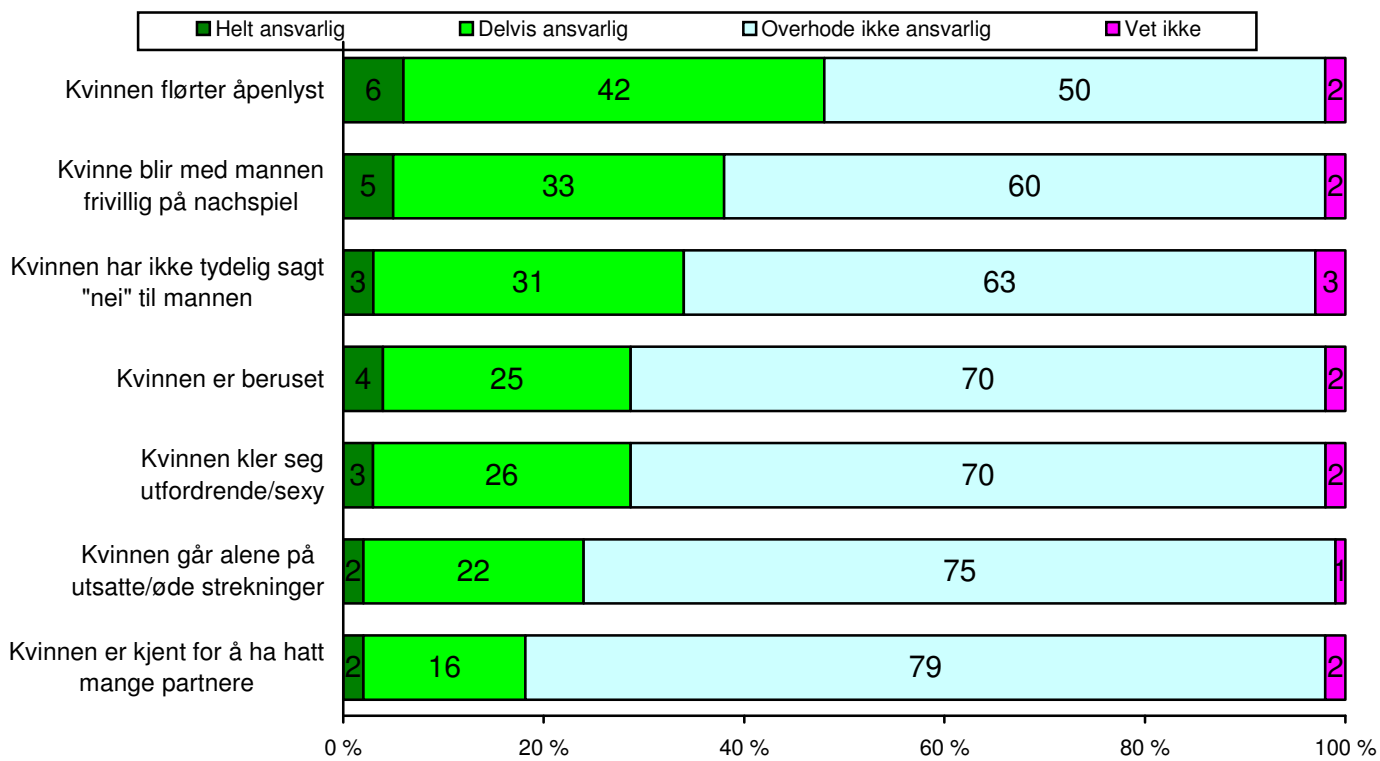
Tabell 11:

Hvilke situasjoner mener du kan rettferdiggjøre at menn utøver vold mot sin kvinnelige partner?

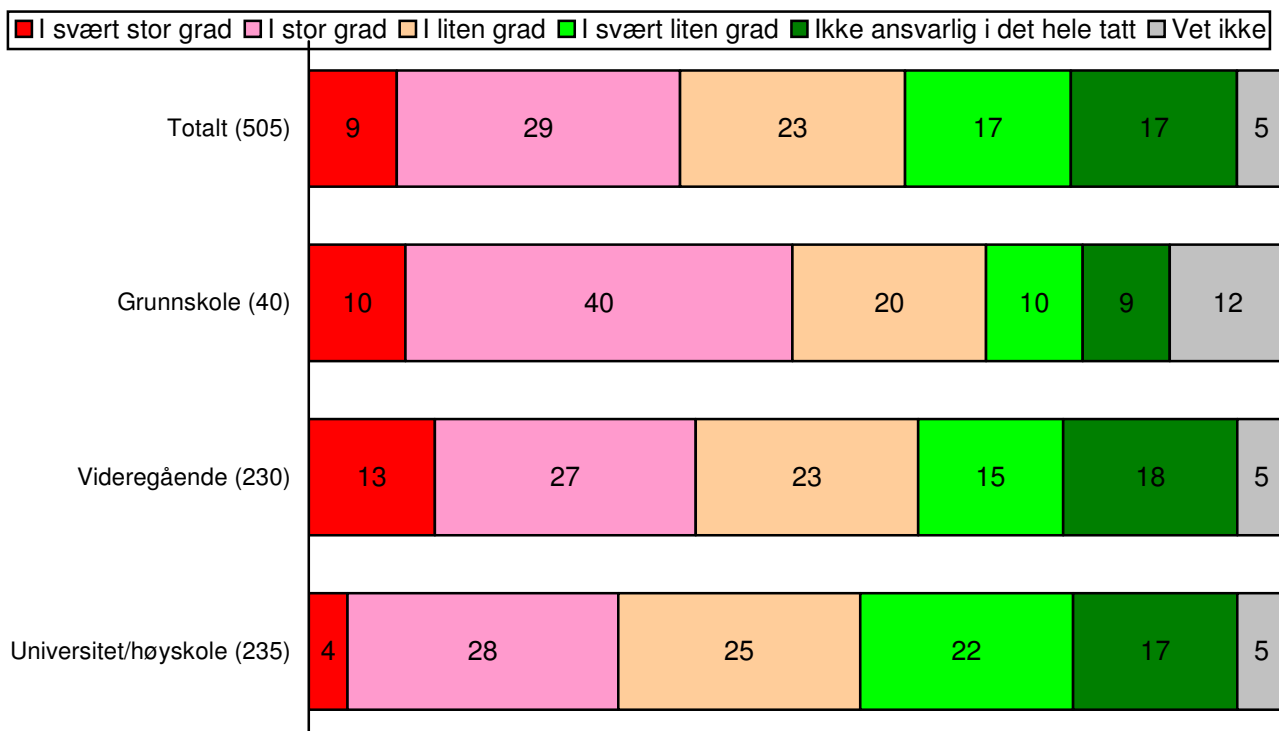
Tabell 12:

For hver situasjon ønsker vi at du angir i hvilken grad du mener at en kvinne selv er helt ansvarlig, delvis ansvarlig eller overhodet ikke ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom...

Tabell 13:

I hvilken grad mener du at kvinner som ikke bryter ut av et voldelig parforhold selv må ta ansvaret for at hun blir utsatt for vold fra partneren?

2.4. Menns holdninger til vold avhenger av alder

Yngre menn opplever vold mot kvinner i mindre grad som et samfunnsproblem, og snakker mindre om det.

- Mens 50 prosent av den eldste aldersgruppen (45-60 år) definerer vold mot kvinner som et samfunnsproblem, gjør 23 prosent av den yngste aldersgruppen (18-29 år) tilsvarende.
- Mens 87 prosent av menn i alderen 45-60 har diskutert temaet med en eller flere i omgangskretsen sin, gjelder dette 50 prosent i alderen 18-29 år.
- Yngre menn har et snevrere voldsbegrep, og definerer i mindre grad ulike former for sosial og økonomisk kontroll av kvinner som vold. Mens 73 prosent av den eldste aldersgruppen definerer å begrense muligheten for sosial omgang som en form for vold, gjør 50 prosent av den yngste aldersgruppen tilsvarende.
- Menn i alderen 30-44 år mener i mindre grad at kvinner selv er ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep enn menn som er både yngre og eldre.

Yngre menn mindre opptatt av vold

En gjennomgående tendens i undersøkelsen er at yngre menn er mindre opptatt av menns vold mot kvinner enn eldre menn. Dobbelte så mange menn i den eldste aldersgruppen (45-60 år) betrakter vold mot kvinner som et samfunnsproblem sammenlignet med den yngste aldersgruppen (18-29 år) (*tabell 1*). Yngre menn definerer vold mot kvinner heller som et privat anliggende enn som et samfunnsproblem (*tabell 3*). Yngre menn snakker dessuten mindre om vold mot kvinner med venner, kollegaer og andre enn eldre menn (*tabell 14*).

Alder påvirker voldsdefinisjon

Mannens alder påvirker hans definisjon av vold mot kvinner (*tabell 15*). Jo yngre mannen er, jo snevrere definerer han vold mot kvinner. Det gir seg særlig tydelig utslag når menn blir bedt om å ta stilling til hvorvidt ulike former for sosial og økonomisk kontroll av kvinner kan defineres som vold. Mens 73 prosent av den eldste aldersgruppen forstår begrensningen av sosial omgang som en form for vold, gjør bare 50 prosent av den yngste aldersgruppen tilsvarende.

Holdninger til overgrep

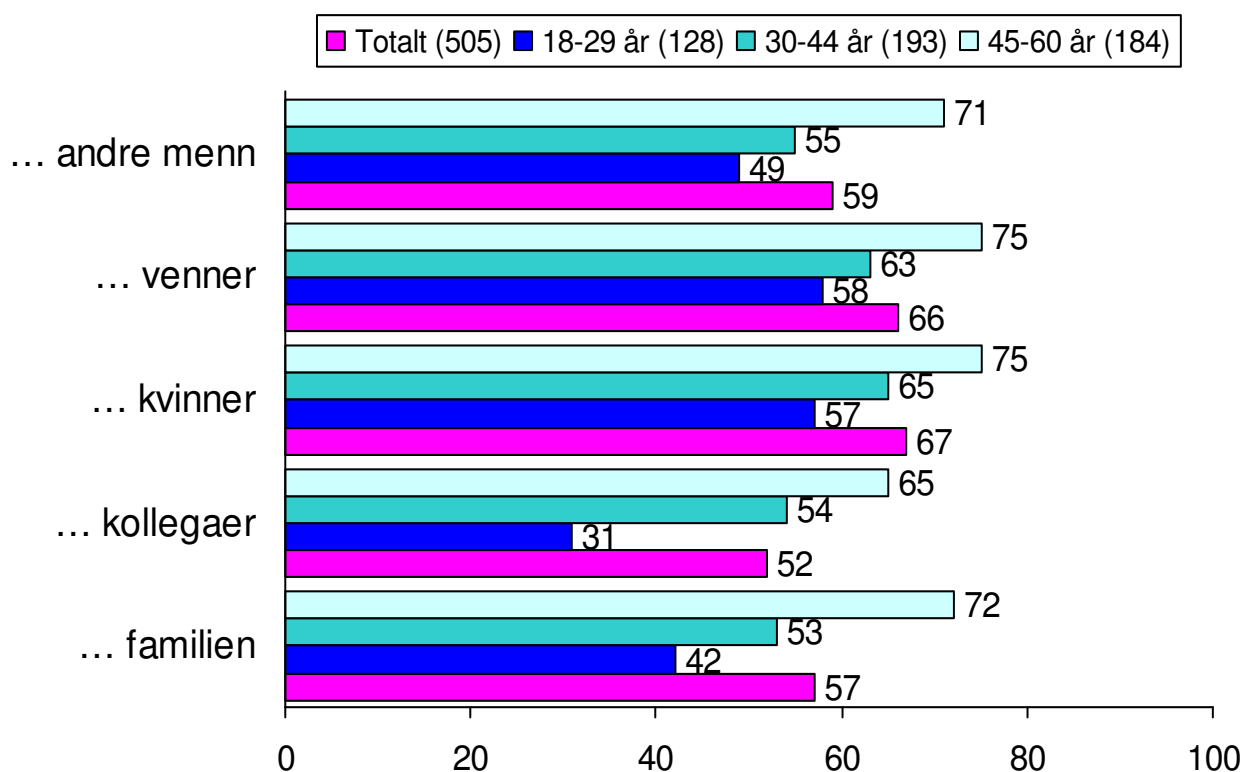
Når det gjelder ansvarliggjøring av kvinner for seksuelle overgrep finnes det også tydelige forskjeller mellom de ulike alderskategoriene, men her spiller aldersforskjellene inn på en helt annen måte. Menn i alderen 30-44 år uttrykker i mindre grad at kvinner selv er ansvarlig for å bli utsatt for seksuelle overgrep enn menn som er både yngre og eldre. Denne tendensen gjør seg gjeldende for alle spørsmål som omhandler dette temaet, inkludert spørsmålet om kvinnen har ansvar for å ha blitt utsatt for overgrep når hun flørter åpenlyst med andre menn (*tabell 16*).

På enkelte spørsmål, eksempelvis spørsmålet om kvinnen selv er ansvarlig for å ha blitt utsatt for et overgrep dersom hun frivillig blir med på nachspiel, er det den eldste aldersgruppen (45-60) som i størst grad legger ansvar for overgrepet på kvinnen (*tabell 17*).

Tabell 14:

Har du noen gang diskutert vold mot kvinner med ...

Brutt ned på alder

Tabell 15:

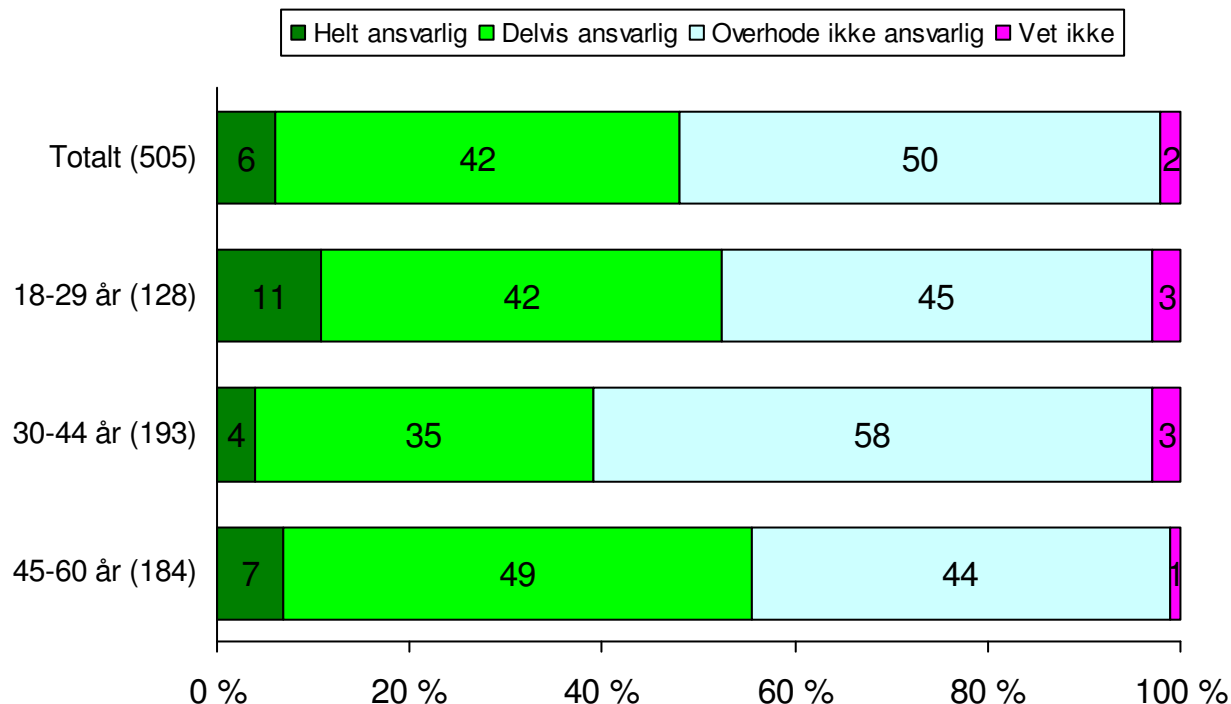
Nedenfor har vi satt opp ulike situasjoner som kan oppstå i et parforhold (ekteskap/ samboerforhold/kjæresteforhold). Vi ber deg oppgi i hvilken grad du mener følgende eksempler kan defineres som vold mot kvinnen.

Brutt ned på alder.

	18-29 år 128 pers. %	30-44 år 193 pers. %	45-60 år 184 pers. %
Slag med knyttet neve	94	98	97
Slag med gjenstand	94	98	96
Slag med flat hånd	79	85	91
Tvungen sex med partneren	81	90	92
Begrense mulighet for sosial omgang	50	69	73
Begrense adgang til felles øk. Midler	28	39	52
Bruke grov kjeft/utskjelling mens andre hører det	27	30	51
Høyt stemmebruk	7	6	13

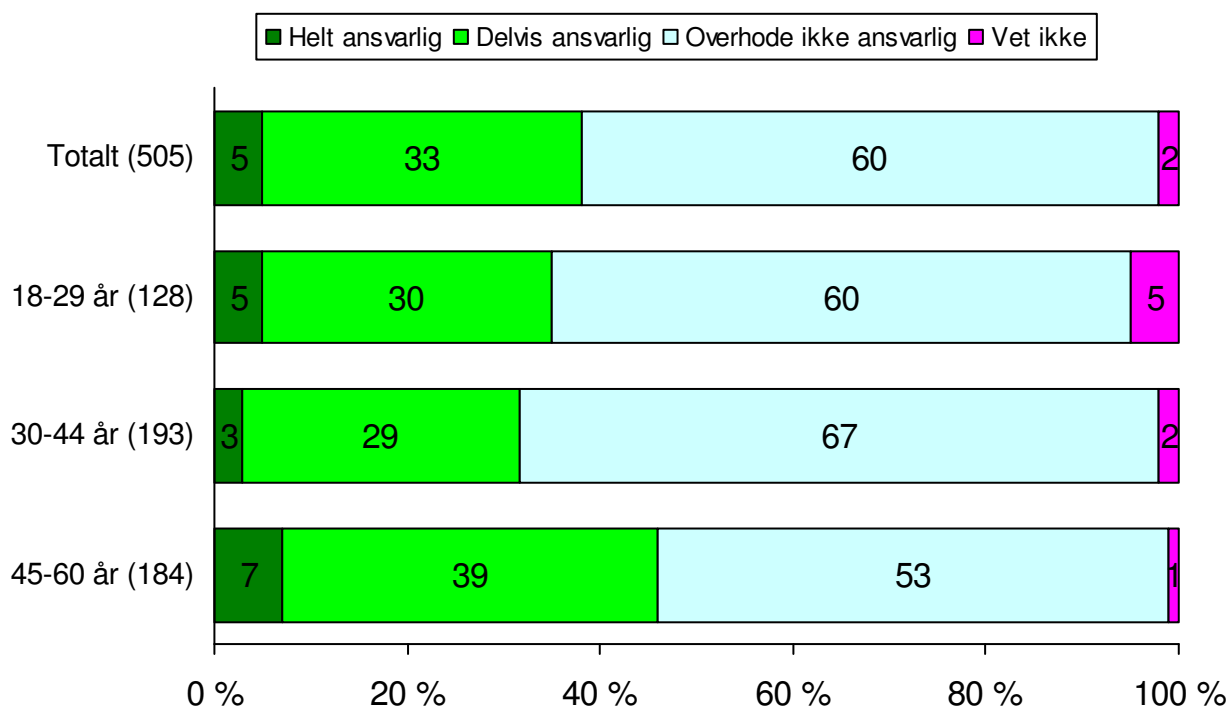
Tabell 16:

Vi ønsker at du angir i hvilken grad du mener at en kvinne selv er helt ansvarlig, delvis ansvarlig, eller overhodet ikke ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom kvinnen flørter åpenlyst.

Tabell 17:

Vi ønsker at du angir i hvilken grad du mener at en kvinne selv er helt ansvarlig, delvis ansvarlig eller overhode ikke ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom kvinnen blir med mannen frivillig på nachspiel.

2.5. **Menn vil gjerne stoppe volden**

Menn gir uttrykk for at de gjerne vil gripe inn for å stoppe volden. Likevel forholder hver fjerde mann seg passiv når han får vite om en kvinne som utsettes for vold.

- To av tre menn uttrykker at de ville ha grepet inn for å stoppe en voldshandling.
- Omtrent hver tredje mann sier han ville ha snakket med voldsutøveren i etterkant.
- Bare to prosent av mennene sier de ikke ville ha foretatt seg noe hvis de var vitne til en voldsepisode.
- Når menn får kjennskap til at en kvinne i nærmiljøet er utsatt for vold viser det seg at det er langt færre som griper direkte inn eller som snakker med de involverte.
- Nesten hver fjerde mann foretar seg ingenting når han får kjennskap til at en kvinne i nærmiljøet er utsatt for vold.

Menn vil stoppe vold

Når menn får et hypotetisk spørsmål om hva de tror de ville gjøre dersom de overværer eller overhører en situasjon der en mann utøver vold mot en kvinne, svarer to av tre menn at de ville grepet inn og stoppet hendelsen (*tabell 18*). Hver tredje mann sier han ville ha tatt opp hendelsen med mannen i etterkant, eller ha tatt kontakt med myndighetene og hjelpeapparatet. Hver fjerde mann sier han ville ha tatt opp hendelsen med kvinnen. To prosent forteller de ikke ville foretatt seg noe.

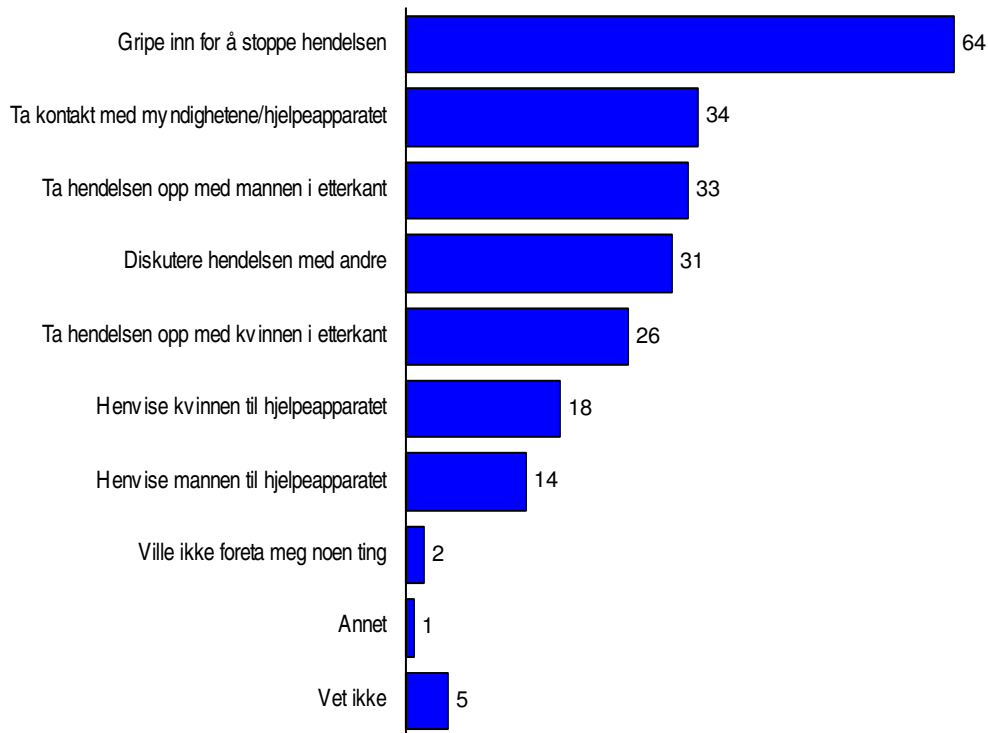
Færre gjør det i praksis

Det viser seg at det er en forskjell mellom ønsket og virkelig handling (*tabell 19*). Blant menn som oppgir å kjenne til en mann i omgangskretsen sin som har utøvet vold mot en kvinne, forteller hver femte mann at han tok opp hendelsen med mannen etterpå. Seks prosent tok kontakt med myndigheter og hjelpeapparatet. Hver fjerde mann forteller at han ikke har foretatt seg noe etter å ha fått vite om volden.

Relasjonen mannen har til voldsutøveren påvirker hva den enkelte foretar seg i situasjonen. Når det er en tilfeldig bekjent eller ukjent foretok mannen seg sjeldent noe konkret, annet enn å diskutere hendelsen med andre. Når mannen har en nær relasjon til voldsutøveren var det langt flere som foretok seg noe aktivt.

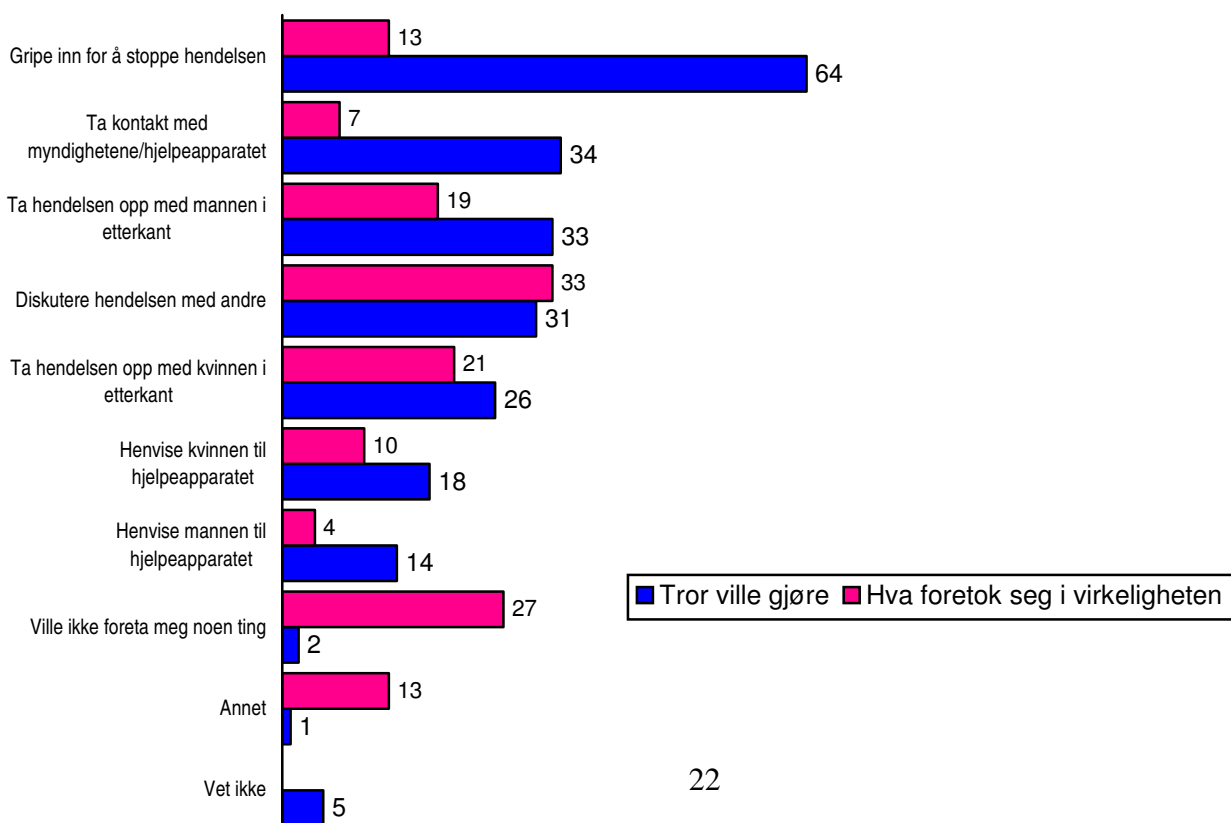
Tabell 18:

Tenk deg at du overværer/overhører en situasjon hvor en mann i din omgangskrets eller i ditt nærmiljø utøver vold mot en kvinne. Hva tror du at du ville gjøre i en slik situasjon?

Tabell 19:

Sammenligning av hva menn faktisk foretok seg og hva menn mener at de ville gjøre (virkelig adferd vs ønsket adferd)

3. Anbefalinger

Menns vold mot kvinner er et alvorlig samfunnsproblem, og den mest omfattende krenkelsen av menneskerettighetene i Norge.

Norske myndigheter har en klar menneskerettslig forpliktelse til å forebygge alle former for kjønnsbasert vold. Dette inkluderer ansvaret for å gjennomføre tiltak som motvirker holdninger som legger grunnlaget for vold.

Myndighetene må styrke behandlingsapparatet slik at menn og familier med voldsproblemer kan få bedre hjelp. Myndighetene må også satse på undervisning og holdningsskapende arbeid blant barn og unge som kan forebygge at menn tyr til vold både i og utenfor parforhold.

Vold mot kvinner kan ikke forebygges og stanses bare ved hjelp av offentlige tiltak. Menn må ta et selvstendig ansvar som enkeltindivider for å forebygge og stanse vold mot kvinner.

Amnesty International Norge og Reform oppfordrer statsminister Stoltenberg og regjeringen:

➤ **Opprett grønt nummer og webportal**

Det må i løpet av 2007 opprettes en landsdekkende informasjonstelefon med gratis grønt nummer og en tilhørende webportal: www.stoppvold.no som skal gi informasjon om eksisterende hjelpe- og behandlingstilbud til mennesker som opplever eller er vitne til vold i nære relasjoner.

➤ **Etabler et bedre hjelpetilbud for menn med voldsproblemer**

Hjelpe- og behandlingstilbudet for voldsutøvere må bli bedre. Regjeringen må snarest etablere et landsdekkende tilbud i tråd med løftene i Soria Moria-erklæringen. Det må opprettes flere nye hjelpetilbud i løpet av 2007.

➤ **Gjennomfør undervisningsopplegg for ungdommer**

Innen august 2008 må det utarbeides et nasjonalt undervisningsopplegg for ungdomsskoleelever med fokus på konflikter og vold i nære relasjoner som kan bidra til å bevisstgjøre unge gutter og jenter om hvordan konflikter i nære relasjoner kan forebygges og håndteres. Kjønnsbasert vold og seksuell trakassering skal motarbeides som annen mobbing, og regjeringens *Manifest mot mobbing* må fokusere spesielt på disse utfordringene i tiltaksplanen fra 2008.

Amnesty International Norge og Reform oppfordrer gutter og menn:

Menns vold mot kvinner er først og fremst menns ansvar. Menn har muligheten til å gjøre noe med problemet. Alle menn kan bidra og vise initiativ ved å snakke om vold mot kvinner i sin omgangskrets og sitt nærmiljø.

Det er ikke slik at enhver mann er en potensiell voldsmann. Tvert om, de fleste menn er motstandere av vold mot kvinner. Likevel er menn del av et mannsfelleskap som skaper holdninger som legger grunnlaget for vold og overgrep.

Oppfatningen om at kvinner skal oppføre seg på en bestemt måte for å ha krav på respekt er med på å legitimere overgrep. Denne oppfatningen må utfordres.

Ta vold mot kvinner opp med dine mannlige venner og bekjente. Få menn i din omgangskrets til å tenke over sine holdninger og sine handlinger. Engasjer deg, og si fra når du får vite om en kvinne som utsettes for vold og overgrep.

Holdninger skaper grunnlaget for handlinger.

Holdninger kan endres.

Menn kan stoppe vold mot kvinner.

Vedlegg 1 - spørreskjema

1. I hvilken grad oppfatter du at vold mot kvinner er et samfunnsproblem i Norge?

- I meget stor grad 1
 I stor grad 2
 I verken stor eller liten grad 3
 I liten grad 4
 I svært liten grad 5
 Vet ikke 6

2. I hvilken grad vil du si at vold mot kvinner er et problem som angår

SETT ETT KRYSS PER LINJE

	I svært stor grad	I stor grad	I verken stor eller liten grad	I liten grad	I svært liten grad	Vet ikke
... deg personlig	1	2	3	4	5	6
... deg som mann	1	2	3	4	5	6
... andre menn	1	2	3	4	5	6
... deg som menneske	1	2	3	4	5	6

3. Oppfatter du at vold mot kvinner i et parforhold (ekteskap, kjæresteforhold, samboerforhold) først og fremst er en privat sak eller er det en offentlig sak?

- Først og fremst privatlivet 1
 Først og fremst en offentlig sak 2
 Like mye privatlivet som en offentlig sak 3
 Vet ikke 4

4. Har du noen gang diskutert vold mot kvinner med ...

SETT ETT KRYSS PER LINJE

	Ja, flere ganger	Ja, en gang	Nei aldri	Husker ikke
... andre menn	1	2	3	4
... venner	1	2	3	4
... kvinner	1	2	3	4
... kollegaer	1	2	3	4
... familie	1	2	3	4

5. For hver situasjon ønsker vi at du angir i hvilken grad du mener at en kvinne selv er helt ansvarlig, delvis ansvarlig eller overhodet ikke ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom.....

SETT ETT KRYSS PER LINJE

REKKEFØLGEN ROTERES	Helt ansvarlig	Delvis ansvarlig	Overhodet ikke ansvarlig	Vet ikke
Kvinnen er beruset	1	2	3	4
Kvinnen flørter åpenlyst	1	2	3	4
Kvinnen har ikke tydelig sagt "nei" til mannen	1	2	3	4
Kvinnen kler seg utfordrende/sexy	1	2	3	4
Kvinnen er kjent for å ha hatt mange partnere	1	2	3	4
Kvinnen går alene på utsatte/øde strekninger	1	2	3	4
Kvinnen blir med mannen frivillig på nachspiel	1	2	3	4

6. Nedenfor har vi satt opp ulike situasjoner som kan oppstå i et parforhold (ekteskap/samboerforhold/kjæresteforhold). Vi ber deg oppgi i hvilken grad du mener følgende eksempler kan defineres som vold mot kvinnen.

SETT ETT KRYSS PER LINJE

REKKEFØLGEN ROTERES	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig
Slag med flat hånd	1	2	3	4	5
Slag med knyttet neve	1	2	3	4	5
Slag med gjenstand	1	2	3	4	5
Tvungen sex med partneren	1	2	3	4	5
Begrensning av mulighet for sosial omgang med familie, venner eller andre	1	2	3	4	5
Begrensning av adgang til felles økonomiske midler	1	2	3	4	5
Bruk av grov kjeft eller utskjelling mens andre hører det	1	2	3	4	5
Høy stemmebruk	1	2	3	4	5

7 Hvilke situasjoner mener du kan rettferdiggjøre at menn utøver vold mot sin kvinnelige partner?

FLERE SVAR MULIG

- Kvinnen er utro 1
- Kvinnen flørter åpenlyst med andre menn 2
- Kvinnen ønsker ikke å ha sex..... 3
- Kvinnen holder ikke huset i så god stand som forventer..... 4
- Kvinnen er fysisk like sterk som mannen 5
- Kvinnen bruker vold 6
- Mannen har det tøft på jobben..... 7
- Kvinnen bruker for mye penger på seg selv 8
- Annet noter..... 9
- Bruk av vold kan aldri rettferdiggjøres uansett situasjon 10

8 I hvilken grad mener du at kvinner som ikke bryter ut av et voldelig parforhold selv må ta ansvar for at hun blir utsatt for vold fra partneren?

I svært stor grad.....	☐	1
I stor grad	☐	2
I liten grad	☐	3
I svært liten grad	☐	4
Vet ikke	☐	5

9 Kjenner du til eller har du hørt om en mann/menn i din omgangskrets eller i ditt nærmiljø som har utøvet vold mot en kvinne?

Ja	☐	1
Nei.....	☐	2
Vet ikke.....	☐	3

Dersom svart nei/vet ikke, - hopp til spm. 15.

Dersom du har opplevd flere tilfeller, ta utgangspunkt i det siste du har kjennskap til.

10. Hvilken form for vold var dette?

FLERE SVAR MULIG

Fysisk vold	☐	1
Psykisk vold	☐	2
Seksuelle overgrep	☐	3
Annet, noter.....	☐	4
Vet ikke	☐	5

11. Hvilket forhold hadde kvinnen til denne mannen?

Partner (ektefelle, samboer, kjæreste)	☐	1
Eks-partner	☐	2
En person i nærmeste familie/nær omgangskrets	☐	3
En i bekjentskapskretsen/flyktig bekjentskap	☐	4
En fremmed person	☐	5
Annet, noter.....	☐	6
Vet ikke	☐	7

12 Hvilket forhold hadde du personlig til denne mannen?

En person i nærmeste familie/omgangskrets.....	☐	1
En i bekjentskapskretsen/flyktig bekjent.....	☐	2
En helt fremmed person	☐	3
Det var meg selv	☐	4
Annet, noter.....	☐	5

13 Hvordan fikk du kjennskap til dette?

FLERE SVAR MULIG

Var selv til stede.....	☐	1
Mannen fortalte det selv.....	☐	2
Kvinnen fortalte det selv	☐	3
Jeg forstod det selv om ingen ting ble sagt	☐	4
Jeg fikk vite det gjennom andre	☐	5
Vet ikke/husker ikke	☐	6

14 Hva foretok du deg da du fikk kjennskap til dette?

FLERE SVAR MULIG

Grep selv inn for å stoppe hendelsen.....	☐	1
Tok hendelsen opp med mannen i etterkant	☐	2
Tok hendelsen opp med kvinnen i etterkant.....	☐	3
Tok kontakt med myndighetene/politiet/hjelpeapparat	☐	4
Diskuterte hendelsen med andre	☐	5
Henviste mannen til hjelpeapparatet	☐	6
Henviste kvinnen til hjelpeapparatet.....	☐	7
Hendelsen lå så langt tilbake i tid at det ikke var relevant å foreta seg noe	☐	8
Foretok meg ingen ting	☐	9
Annet, noter.....	☐	10
Husker ikke	☐	11

STILLES KUN TIL PERSONER SOM HAR SVART NEI/VET IKKE I SPM. 15

15. Tenk deg at du overværer/overhører en situasjon hvor en mann i din omgangskrets eller i ditt nærmiljø utøver vold mot en kvinne. Hva tror du at du ville gjøre i en slik situasjon?

FLERE SVAR MULIG

Gripe inn for å stoppe hendelsen.....	☐	1
Ta hendelsen opp med mannen i etterkant	☐	2
Ta hendelsen opp men kvinnen i etterkant.....	☐	3
Ta kontakt med myndighetene/politiet/hjelpeapparatet	☐	4
Henvise mannen til hjelpeapparatet	☐	5
Henvise kvinnen til hjelpeapparatet	☐	6
Diskutere hendelsen med andre.....	☐	7
Ville ikke foreta med noen ting.....	☐	8
Annet, noter.....	☐	9
Vet ikke	☐	10